

"CÔTE D'OPALE", EEN VOORBEELD VAN GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER

Chr. De Meyer, W. Leroy, G. Bellue & B. Lahousse

ir. Chr. P. De Meyer, President CEO Haecon nv. (Harbour & Engineering Consultants). Deinsteeweg 110, B-9031 Drongen Tel. +32 9 216-6363; Fax: +32 9 227-6105. E-mail: haecon@haecon.be; Web: www.haecon.be

W. Leroy, Espace Naturel Régional (ENR) – afdeling kust en mariene milieu

G. Bellue, Laboratoire National d'Hydraulique et Environnement, LNHE

B. Lahousse, Departementshoofd Geologie, Infrastructuur en Leefmilieu, Haecon nv.

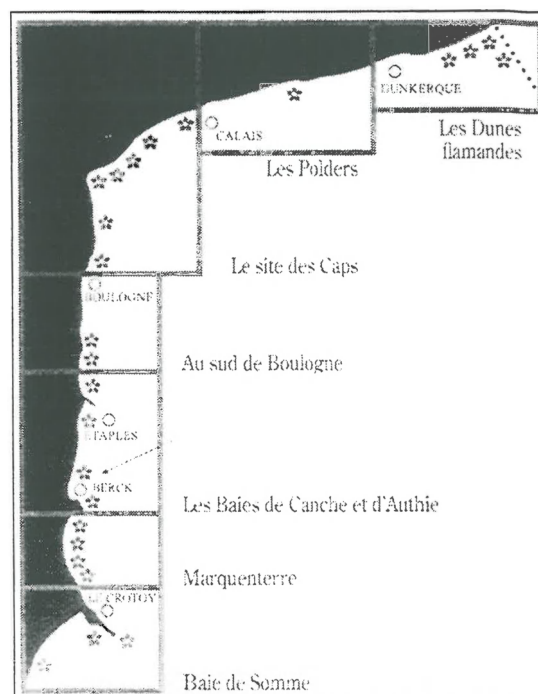
Er wordt vaak gezegd dat de kustzone van Nord/Pas-de-Calais tot de snelst eroderende zones van Europa behoort, alhoewel deze tendens niet zo eenduidig is en ook niet tijd noch plaats gebonden. Dit heeft aanleiding gegeven tot het opstellen van een dynamisch/interactief management plan voor stranden, duinen en kliffen in de Nord-Pas-de-Calais met het oog op het beschikken over een territoriaal en sectorieel planningsinstrument.

1. HET KADER

1.1 Ligging van het gebied

De Opaalkust strekt zich uit over een afstand van 140 km vanaf de Belgische grens tot juist benoorden de monding van de Authie te Berck.

Ter situering van de zone kunnen we van zuid naar noord-oost enkele bekende namen vermelden: Le Touquet (Paris-Plage), de haven van Boulogne-sur-mer, Cap Gris-Nez, Cap Blanc-Nez, de haven van Calais en van Duinkerke.

1.2 Nationale context

Natuurlijke factoren, morfologische veranderingen in de kustzone en menselijke ingrepen ten behoeve van economische activiteiten zorgen ervoor dat bepaalde sectoren van de Opaalkust kwetsbaar zijn, wat bepaalde risico's inhoudt voor de gemeenschap.

Daardoor heeft het Syndicat Mixte de la Côte d'Opale (SMCO) beslist dat er een plan zou moeten uitgewerkt worden dat als basis gebruikt moet worden voor een duurzaam beheer van de Opaalkust.

Het SMCO wordt in deze taak ondersteund door de Franse staatsdiensten en externe experts.

De Franse staatsdiensten omvatten de Service Maritime du Nord (SMN), de Service Maritime des Ports de Boulogne et Calais (SMBC) en de Espace Naturel Régional (ENR) – afdeling kust en mariene milieu die ook als coördinatie orgaan in het SAIL programma fungeert.

Een samenwerking tussen ENR, HAECON (Harbour & Engineering Consultants), LNHE (Laboratoire National d'Hydraulique et Environnement) en expert Ph. Clabaut heeft het mogelijk gemaakt om dergelijk plan te concipiëren en uit te werken binnen een termijn van twee jaar.

1.3 Europese context

Het opstellen en de eerste aanzet in de communicatie van het kustzonebeheersplan van de Côte d'Opale vindt plaats in het kader van SAIL (Schéma d'Aménagement Intégré du Littoral) ; dit schema is een transnationaal project omtrent geïntegreerd kustzonebeheer dat deels gefinancierd is door EFRO-middelen in het kader van Interreg IIC.

Enkele jaren geleden hadden AWZ in samenwerking met de Provincie West-Vlaanderen en de Syndicat Intercommunal du Littoral Est (SILE) een eerste aanzet gegeven aan een kustverdedigingsplan van de zone Duinkerke- De Panne in het kader van het Interreg IIB programma [ref.1].

Een proefprogramma werd ook in Frankrijk opgestart waar het gedrag van vijf kustsectoren van dichtbij gevolgd werd, nl.:

- de noorderlijke oever van het estuarium van de Authie,
- de klif van de Noirda in Audreselles,
- de duin Aval in Wissant,
- de duin Fort-Mahon in Sangatte,
- Oye-Plage.

2. DE PROBLEMATIEK

2.1 De diversiteit van landschappen

Afwisselend natuurlijke en anthropogene landschappen :

- drie havens: Boulogne-sur-mer, Calais en Dunkerque
- drie estuaria : de Authie, de Canche en de Aa
- rotskliffen, waarbij de kliffen van de Cap d'Alprech, Wimereux, Cap gris Nez, Cap Blanc Nez
- zand-duinrepen
- bedijkte zeeweringen

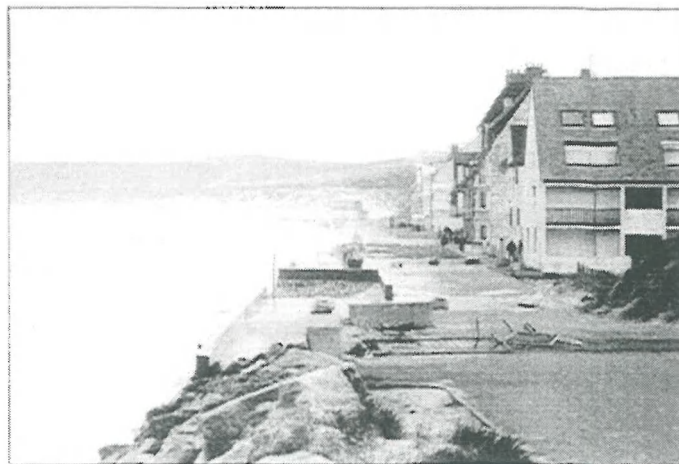
2.2 De belangen

Afwisselend:

- het toerisme
- de natuurgebieden
- de immobiëlesector
- de scheepvaart
- de zeevisserij
- de jacht

Ter illustratie, twee bekende sites:

- de baai van Wissant
- le site des deux Caps

2.3 De bevoegdheden

- de Staat
- de regio's
- de departementen
- de gemeenten

2.4 De wetgeving

- le Plan Falaises
- le Plan Aménagement Zones Basses
- la loi Littoral

3. EEN ORIGINELE AANPAK

3.1 Kwetsbaarheid en risico's

Daar het concept van risico's in termen van retourperiode en voorkomenskans van fenomenen voor individuen niet altijd gemakkelijk te begrijpen is, is het zeer concreet concept van kwetsbaarheid ontwikkeld en aangewend.

Dit concept heeft als achtergrond gediend om het beheersplan in twee fasen op te stellen, 1) na de uitvoering van een analyse van de kwetsbaarheid van de kustzone en 2) de realisatie van een risico-analyse.

3.2 Communicatie

Als bijkomende eis bij het opstellen van het kustzonebeheersplan werd ook gesteld dat dit plan een communicatie-instrument zou moeten zijn.

Dit impliceert dat, parallel aan de benadering van de zeewering, zowel samenwerking als denkproces er hebben voor gezorgd dat het plan in zijn eindfase alle betrokken partijen tot een consensus zou kunnen brengen.

4. ENGINEERING

4.1 Morfologische eenheden

Een morfologisch onderzoek heeft geleid tot het indelen van de Opaalkust in vijf (5) morfologische eenheden:

- van de Authie tot de Canche;
- van de Canche tot Boulogne;
- van Boulogne tot Dunkerque-West
- van Dunkerque-West tot Dunkerque-Oost
- het Oosten van Dunkerque.

Dit concept heeft het voordeel dat ingrepen in één van de vijf eenheden overwogen kunnen worden zonder dat de vrees bestaat dat deze ingrepen een schadelijke invloed zouden kunnen hebben op de aanpalende zones.

Deze eenheden worden dan ook als beheerseenheden beschouwd.

Er werd in die zin afgestapt van het concept van sedimentologische eenheden, waarbinnen de sedimentbewegingen min of meer in evenwicht zijn.

4.2 Vastlegging van prioriteiten

Daar de prioriteiten traditioneel gedefinieerd worden aan de hand van voorkomingskansen en schade wordt in het beheersplan van de Opaalkust rekening gehouden met kwetsbaarheid- en risico-indexen. De prioriteiten worden hierbij vastgelegd op basis van de vermenigvuldiging van beide indexen en hun respectievelijke classificatie.

De analyse kan op twee schalen gedaan worden.

- Op schaal van de beheerseenheden spreekt men van gemeenschappelijke risico's. Daar de belangen op die schaal duidelijk te onderscheiden zijn, zijn de resultaten van de analyse dan ook vrij eenduidig.
- Op lokale schaal spreekt men van individuele risico's.

Naast technische en financiële zijn er ook menselijke aspecten. De keuze van prioriteiten wordt dan bijzonder moeilijk.

4.3 Een iteratief proces

Uiteraard is de mathematische becijfering van risico's maar een deel van het werk. De vergelijkbaarheid van indexen, de coherentie van de analyses, de begroting in termen van waarden en de vertaling van schade in Euro's zijn tal van aspecten die de essentie vormen van een geïntegreerd plan; zonder uitwisseling van informatie, adviezen van experts en betrokkenen, kan er geen goed plan opgesteld worden. Vandaar dat het iteratief proces van evaluatie, implementatie en bijsturing in de studie opgenomen is.

5. VOORSTELLEN MAATREGELEN

5.1 Beheersmaatregelen. Voorbeelden van toepassingen zijn:

- strandhagen
- beplantingen
- dijkverstevingingen
- strandhoofden

5.2 Ingrepen

Originele voorstellen van toepassingen zijn:

- klifstabilisatie door horizontale drainering
- zand by-pass

6. EEN GEINTEGREERD BEHEERSPLAN

6.1 Structuur

Het plan is opgesteld in een GIS-structuur.

Alle relevante gegevens worden ingevoerd in lagen, zodat de effecten van de kwetsbaarheid en de risico's gekwantificeerd kunnen worden rekening houdend met de verschillende belangen, nl. de economische belangen, de belangen voor het toerisme en voor het patrimonium.

6.2 Beheersplan

Het plan omvat een reeks technische fiches voor elke morfologisch eenheid; dergelijke basisfiche wordt verder gedocumenteerd door een detailsteekkaart per prioritaire sector of per proefsector. De bedoeling van het plan gesteund op de basiselementen een beslissing te kunnen nemen naar kustbeheer toe.

Het plan laat drie opties toe:

- het behouden e.g. vastleggen van de huidige kustlijn,
- het winnen van terreinen op de zee,
- het laten evolueren van de kustlijn.

De basis elementen die in het plan per objectief gedocumenteerd staan zijn als volgt:

- het principe
- de uitvoeringsmodaliteiten
- de kosten
- de te verwachten impact op korte, middellange en lange termijn
- de efficiëntie
- de nodige monitoringsprogramma's
- de beperkingen
- de nodige vergunningen

7. IMPLEMENTATIE VAN HET PLAN

7.1 Toelichting

Het plan tot behoud van de Opaalkust werd principieel toegelicht in het SAIL Partnership forum dd. 22 mei 2001 in Brugge. Daar werden het politiek engagement en het beleid inzake Geïntegreerd Kustzone Beheer voorgesteld; de aandacht werd ook gevestigd op het belang van transnationale samenwerking in de kustzone.

HAECON en LNHE hebben hiervoor een belangrijke bijdrage geleverd in de periode augustus 2000 – november 2001.

Het plan werd verder toegelicht tijdens het Colloquium "Erosion côtière et Développement durable" dat in Dukerque plaats vond op 26,27 en 28 september 2001.

7.2 Alternatieven

Gezien de schaal waarop de morfologische veranderingen zich afspelen en de omvang van de schade, leiden de voorgestelde herstellingsmaatregelen tot ondraagbare kosten.

Alternatieven worden dan ook onderzocht met veiligheid als objectief en kostenreductie als hoofdzorg.

In vele situaties wordt dan gekozen voor waarschuwing en preventie.

8. DUURZAAM BEHEER

Het principe van duurzaam beheer is binnen het schema gerespecteerd door oa. in de risico-analyse dezelfde gewichten of wegingsfactoren aan de sociaal, economisch en milieugebonden belangen toe te kennen.

Ook heeft HAECON voorgesteld om nu te starten met het opstellen van een beheersplan van natuurlijke rijkdommen (zand en grind in zee, kalksteen op land..) en de resultaten van het onderzoek in het kustzonebeheersplan te verwerken.

Een eerste stap zou zijn om het volume en het bilan van mobiele sedimenten langs de kust te gaan kwantificeren.

Dergelijke benadering werd reeds voorgesteld voor het beheer van de Vlaamse kust rekening houdend met het jaarlijks bagger en stortprogramma [ref.2].

Referenties

[ref.1] project De Panne-Dunkerque kustverdediging en morfologische studie

[ref.2] project voor Ministerie Openbare Werken – ondersteuning baggerwerken